

УДК 711.4

Іваненко Д.С.¹

¹ асист. НУ «Запорізька політехніка»

ВИЯВЛЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗМІЩЕННЯ ПРАВОСЛАВНИХ ХРАМІВ В СТРУКТУРІ МІСТОБУДУВАННЯ УКРАЇНИ

Структура міста та планування українських населених пунктів завжди орієнтувалася на храм, який був неначе «архітектурна домінанта» [1]. Важливість церкви у міській забудові підкреслювалась їх розміщенням у вузлових точках на високих берегах річок, на височинах, площах, а також за допомогою особливої об'ємно-просторової композиції: монументальності форм, особливостей силуету, з підвищеною висотою тощо (рис. 1).

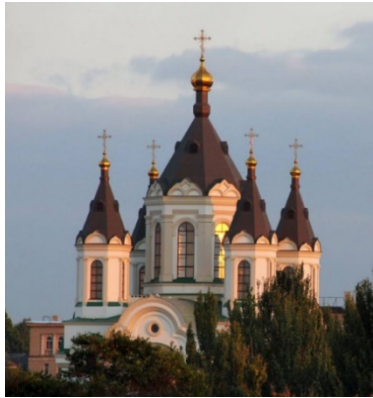

Рисунок 1 – Свято-Покровський собор в м. Запоріжжя. Наші дні

Прикладом цього можуть служити історичні міста нашої країни: Київ, Чернігів, Львів. Як один з найстаріших міст, в центрі Чернігова вже в XI–XII ст. були розміщені головні храми міста: Спасо-Преображенський собор, Борисоглібський собор, Михайлівська церква їх було добре видно вже здалеку.

Територія, де з'явилась наша столиця, дуже вдала для розміщення містобудівельних комплексів, у тому числі й храмових. Поступово Київ перетворився на видатний архітектурний комплекс, виконуючи репрезентативні функції, в яких були зосереджені монументальні будівлі. Видатним місцем в центрі став саме Софіївський собор. А недалеко від нього були знайдені ще руїни трьох кам'яних храмів [2]. Проте головним релігійним та ідеологічним центром столиці є Києво-Печерська лавра. Цей комплекс побудований на досить високому пагорбі, що виділяє його серед інших будівель (рис. 2) та вже формує певну солідність.

Рисунок 2 – Києво-Печерська лавра

Неможливо не виділити схожість місцезнаходження подібного комплексу у Львові – Собор Святого Юра. Вони обидва мають унікальні архітектурно-просторові та містобудівельні розміщення.

Після аналізу практики забудови міст, проектування та зарубіжного досвіду, можна виявити основні місця будівництва храмів серед планової структури міських поселень:

- у громадському центрі міста (або житлового району), на площах;
- в зонах заселення (мікрорайони, квартали);
- комплекси соціальних та медичних закладів, коло військових частин;
- в спеціальних меморіальних зонах, на березу річок.

Є ще одна особливість православних храмів: просторова орієнтація має бути направлена на схід. У літописах сказано, що будівництво

Цікавим є прийом об'єднання композиції церкви та житлової забудови. В такому випадку храм розміщується у досить стіснених обставинах, в якії досить часто відсутня індивідуальність. У цьому випадку необхідно архітектурними засобами виділити традиційну домінантність храму, використовуючи ще й будівельно-художню виразність.

Таким чином, при розміщенні храму та формування його архітектурного образу, необхідно орієнтуватись на традиційні прийоми та умови, в яких він проектується. Сучасні тенденції України свідчать про намір архітекторів продовжити храмовбудівельну практику, котра була перервана після 1917 року [3]. Адже нами релігія сприймається як дещо «згори» і не може бути просто так змінена. Тому архітекторам слід опиратись на зазначені особливості та обґрунтовувати можливі зміни, залишаючи їх в адекватному середовищі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Перспективні напрямки проектування житлових та громадських будівель. Спеціальний виуск: Сучасне храмобудування. Зб. наук. праць / За загальною ред. В.В. Куцевича. – К. : КиївЗНДІЕП, 2006. – 133с.

2. Толочко П.П. Древний Киев / П.П.Толочко. – К. : Вид-во «Наукова думка», 1978. – С.75, 78.

3. Куцевич В.В. Архітектура сучасних храмів та міське середовище [Текст] / В.В. Куцевича // Житлове будівництво. – Київ: - 2001. № 11. - С.14-17.